

ГАЗЕТА

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

COGNOSCERE. DOCERE. ERUDIRE.

Видається з 1 січня 1817 року

Випуск 7 від 21 травня 2025 року

Світло науки в час змін

**ДО ДНЯ НАУКИ
В УНІВЕРСИТЕТІ**

КОЛОНКА ПРОРЕКТОРА. ДО ДНЯ НАУКИ

«МИ ПРАГНЕМО ПЕРЕТВОРИТИ УНІВЕРСИТЕТСЬКІ НАУКОВІ РОЗРОБКИ НА УСПІШНІ БІЗНЕС-ПРОЄКТИ, А САМ УНІВЕРСИТЕТ – НА КЛЮЧОВИЙ ЦЕНТР ІННОВАЦІЙ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ХАРКОВІ ТА РЕГІОНІ»: РОЗМОВА З ПРОРЕКТОРОМ АНТОНОМ ПАНТЕЛЕЙМОНОВИМ

У стінах університету невинно пульсує життя наукової думки. І попри виклики війни Казанський університет продовжує бути осередком інновацій, наукових проривів і розвитку інтелектуального капіталу, поєднуючи передові знання, сучасні технології та енергію молодих талантів.

З нагоди Дня науки ми поспілкувалися з проректором із науково-педагогічної роботи, доцентом Антоном Пантелеймоновим. У розмові він поділився баченням наукового розвитку університету, розповів про новітнє обладнання, міжнародні гранти та активну участь молодих дослідників у науковому житті. Антон Віталійович запевнив, що університет бачить своє майбутнє як потужний науково-освітній хаб, спроможний генерувати інновації та готувати фахівців нового покоління.

– Пане Антоне, чим живе сьогодні наукова спільнота Казанського, які ключові кроки зроблено для інтеграції сучасних технологій в єдиний університетський простір?

– Наука в університеті – це не лише фундаментальні дослідження, а й практичні рішення, які визначають майбутнє. Ми пишаємося тим, що наші науковці беруть участь у масштабних грантах, проєктах, які отримують підтримку Національного фонду досліджень України, а також успішно працюють над збереженням об'єктів національного надбання. Важливим кроком у 2025 році стало оновлення інфраструктури – зокрема, закупівля сучасного лабораторного обладнання, встановлення гібридної

сонячної електростанції та відкриття нових дослідницьких платформ. Казанський створює умови, в яких молодь має змогу не просто навчатися, а долучатися до реальної науки. Одним із яскравих прикладів цього є діяльність Центру колективного користування науковим обладнанням, заснованого ще у 2013 році. Сьогодні він продовжує розвиватися: лише цього року на його модернізацію спрямовано понад 1,5 мільйона гривень. Завдяки цим коштам розпочато монтаж гібридної сонячної електростанції – крок до енергонезалежності та стабільної роботи високоточного наукового обладнання. За рахунок коштів Світового банку придбані та встановлені в Центрі колективного користування науковим обладнанням два сучасні рідинні хроматографи (територія хімічного факультету). Відбулося придбання сучасних станків з числовим програмним управлінням (встановлено на території ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»). Також заплановано придбання обладнання для лабораторії відновлювальних джерел живлення (ННІ УПА), біопринтеру (біологічний факультет та ФРБЕКС), серверу для забезпечення квантовокомп'ютерних обчислень (ФМІ та ННІ комп'ютерних наук та штучного інтелекту), системи мікроінкапсуляції (ФРБЕКС), пересувної системи екологічного моніторингу (ННІ екології).

– Розкажіть детальніше про унікальні наукові об'єкти, що мають статус національного надбання?

– Значну увагу в університеті приділяють збереженню унікальних наукових об'єктів, що мають статус національного надбання. Серед них – Гербарій, Когерентно-оптичний процесор зображень Науково-дослідного інституту астрономії, Комплекс для дистанційного зондування навколоземного космічного простору Радіофізичної обсерваторії, Фонд книжкових пам'яток Центральної наукової бібліотеки, Колекція ліній дрозодії кафедри генетики та цитології. Державне фінансування цих об'єктів дозволяє не лише підтримувати їх у належному стані, а й інтегрувати у сучасні наукові дослідження.

– Скільки науково-дослідних робіт виконує університет у 2025 році, зокрема і за рахунок коштів державного бюджету?

КОЛОНКА ПРОРЕКТОРА. ДО ДНЯ НАУКИ

– Вчені університету в 2025 році виконують 4 гранти Національного фонду досліджень України. Подано на конкурс «Передова наука в Україні 2026–2028» роботи колективів факультетів РБЕКС, фізичного, НДІ астрономії. За рахунок коштів державного бюджету у 2025 році університетом виконується 31 науково-дослідна робота.

– Чи можемо вже сьогодні говорити про Каразінський університет як точку входу в глобальні наукові мережі? І яку роль у цьому відіграє синергія науки, бізнесу та благодійності?

– Абсолютно. Каразінський університет сьогодні впевнено інтегрується у світовий науковий простір. Один із ключових прикладів – участь у масштабному проєкті EU-UA Nuclear Research and Education Capacity Building (NURECAB), що реалізується в межах програми EURATOM WP 2023–2025. Його мета – зміцнення потенціалу ядерних досліджень і освіти в Україні та ЄС. Університет також здобув перемогу в конкурсі Міністерства освіти та науки Німеччини (BMBF) у партнерстві з Інститутом фізики мікроструктур наукового товариства Макса Планка (Галле, Німеччина). Результат – у Харкові буде створено Центр досконалості (Core of Excellence) – наукову лабораторію світового рівня, що стане платформою для передових досліджень і міжнародної співпраці.

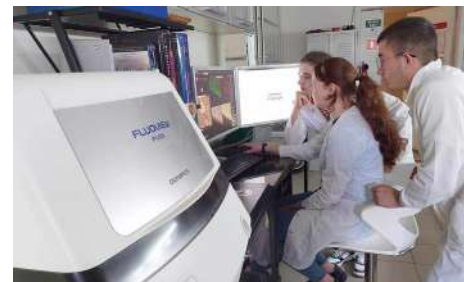
Ще один стратегічний напрям – ядерна медицина. Університет

розпочав виконання проєкту за держзамовленням, який передбачає розробку дерно-фізичних методів діагностики та лікування онкозахворювань із використанням радіофармпрепаратів на основі технецію та фтору. Роботи триватимуть у 2025–2026 роках і вже сьогодні дають надію на прорив у галузі медичних технологій.

Але не менш важливо – як формується матеріальна база. Завдяки співпраці з компанією Лореаль-ЮНЕСКО та благодійним фондом «Твоя опора» університет уклав договір на придбання наукового обладнання вартістю 1 мільйон гривень. Сучасне устаткування встановлять на кафедрі медичної фізики та біомедичних нанотехнологій фізико-технічного факультету. Це не просто оновлення – це новий рівень науково-освітнього процесу, який дасть змогу студентам і дослідникам працювати за світовими стандартами. І нарешті, така тристороння співпраця – університет, благодійний сектор і міжнародний бізнес – стає взірцем ефективної моделі розвитку сучасного університету як відкритої, живої екосистеми знань та інновацій.

– Перетворення наукових відкриттів у конкурентні бізнес-продукти – складне завдання. Які результати вже є у Каразінського на цьому шляху? І як університетська команда вибудовує нову культуру інновацій, що поєднує науку, бізнес і гнучкість у відповідь на сьогодення?

– Понад рік тому, під час жвавих дискусій у наукових і кластерних

спільнотах України, з'явилася ідея створення Наукового парку Каразінського університету – простору, де наука зустрічається з бізнесом і народжуються інновації. Ідею однієї з найпрогресивніших моделей залучення інвесторів запропонував Науковий кластер «Наукові парки України». Поглиблене опрацювання цієї моделі перетворило її з ідеї на системний проєкт, що формує міцний міст між бізнесом, інвесторами та винахідниками. Ми прагнемо перетворити університетські наукові розробки на успішні бізнес-проєкти й зробити Каразінський лідером інноваційного підприємництва в Харкові та регіоні. Команда Каразінського на чолі з ректором демонструє стійкість та гнучкість, – це драйвер змін, який не боїться викликів і відкриває нові горизонти для науки й бізнесу. Ми залучаємо лідерів думок, втілюємо передові технології у навчальний процес і готуємо нове покоління вчених і підприємців. Науковий парк стає платформою, що живить інноваційну екосистему України і підсилює статус університету як центру прогресу.

– Антоне Віталійовичу, на завершення: що далі? Яке майбутнє вибудовує Каразінський університет?

– Попереду – активне включення у міжнародні проєкти, запуск міждисциплінарних лабораторій і побудова відкритого діалогу між наукою, бізнесом і суспільством. Ми дивимось у майбутнє з ентузіазмом і вірою. Наука – це не просто пріоритет, це потужний генератор змін, які формують нову Україну.

Ліна ТИМАРСЬКА.

РЕЙТИНГИ

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ – НА ДРУГОМУ МІСЦІ У РЕЙТИНГУ НАУКОМЕТРИЧНОЇ БАЗИ SCOPUS У 2025 РОЦІ СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ ЗВО

Оприлюднено щорічний рейтинг українських закладів вищої освіти за показниками даних наукометричної бази Scopus.

Згідно з результатами рейтингу Scopus 2025 року друге місце посідає Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Ми утримуємо та зміцнюємо свої позиції у сфері вищої освіти та дослідницької діяльності!

Рейтинг створений за результатами наукометричного моніторингу суб'єктів науково-видавничої діяльності України за показниками бази даних SciVerse Scopus у травні 2025 року.

Scopus постійно індексує понад 30 тисяч періодичних і неперіодичних наукових видань з технічних, медичних і гуманітарних наук. Рейтинг укладений згідно з показниками цитування наукових статей, опублікованих закладами освіти або їхніми фахівцями. Українські університети ранжовані за індексом Гірша – кількісним показником, що базується на числі наукових публікацій і кількості їх цитувань.

Щиро вітаємо науковців і дослідників Каразінського! Продовжуємо працювати на покращення результатів та нарощуємо публікаційну активність!

ПИШАЄМОСЯ!

ВІТАЄМО КАРАЗІНЦІВ-НОВООБРАНИХ АКАДЕМІКІВ І ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ НАН УКРАЇНИ

1 травня 2025 року відбулася сесія Загальних зборів НАН України, під час якої було проведено вибори

дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів Національної академії наук України. До почесного списку потрапили вісім харківських науковців, серед яких – представники Каразінського університету.

Зокрема, дійсними членами НАН України обрано:

- завідувача кафедри фізичної хімії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Миколу Мchedлова-Петросяна;

- першого заступника генерального директора з наукової роботи ДНУ «НТК "Інститут монокристалів" НАН України», завідувача кафедри прикладної хімії Каразінського університету Валентина Чебанова;

- завідувача відділу Інституту

теоретичної фізики ім. О. І. Ахієзера ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України, професора кафедри фізики ядра та високих енергій імені О.І. Ахієзера ННЦ «Фізико-технічний факультет» Олександра Корчина.

Членом-кореспондентом НАН України обрано провідного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. О. І. Ахієзера ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України, професора кафедри фізики ядра та високих енергій імені О.І. Ахієзера ННЦ «Фізико-технічний факультет» Андрія Сотнікова.

Каразінська спільнота щиро вітає колег з цим важливим науковим визнанням. Ми пишаємося тим, що наш університет є частиною наукової еліти країни та продовжує формувати інтелектуальний фундамент незалежної України.

ГРАНТИ

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОТРИМАВ ФІЛАНТРОПІЧНИЙ ГРАНТ НА РОЗВИТОК ЯДЕРНОЇ МЕДИЦИНИ СПІЛЬНО З UMCG

Травень дарує сонячні новини. Каразінський університет щойно отримав значний філантропічний грант для зміцнення співпраці між Університетським медичним центром Гронінгена (UMCG – Nuclear Medicine and Molecular Imaging Department) та ННІ «Фізико-технічний факультет» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в галузі ядерної медицини.

Ця значна підтримка дозволить нам:

встановити високоякісний доклінічний ПЕТ/ОФЕКТ/КТ сканер в Каразінському

університеті, що є значним поштовхом до зростання наших практичних дослідницьких можливостей;

запустити спеціальну навчальну програму для майже 20 каразінських дослідників і студентів, які приєднуються до тренінгів в UMCG для отримання практичного досвіду у виробництві ізотопів, радіоміченні та доклінічній візуалізації.

Це не лише крок вперед у розвитку ядерної медицини, але й свідчення впливу міжнародної співпраці та академічної солідарності.

**Funding received!
collaboration**

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ДЕЛЕГАЦІЯ КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – З ВІЗИТОМ В АЗЕРБАЙДЖАНІ

Делегація Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна здійснила офіційний візит до Азербайджанської Республіки. У складі делегації – проректор університету Заріф Назиров і декан економічного факультету Віталій Дячек.

Під час візиту представники Каразінського університету відвідали Посольство України в Азербайджані та Торговий дім «Україна» в Азербайджанській Республіці. Однією з ключових подій стала зустріч із Надзвичайним і Повноважним

Послом України в Азербайджані Юрієм Гусєвим, а також депутатом Міллі Меджлиса Азербайджанської Республіки Магеррамзаде Алібалою Саттаром – кавалером Українського ордена Святого Георгія.

Під час зустрічей делегація ознайомила учасників з історією, сьогоденням та міжнародною діяльністю Каразінського університету. Було презентовано освітні програми й наукові проекти, що реалізуються в одному з найстаріших і найавторитетніших ЗВО України. Тематика перемовин охоплювала широке коло питань – від міжнародного співробітництва та академічного обміну до навчання азербайджанських студентів в Україні.

Окрему увагу було приділено питанням війни та повоєнного відновлення, а також розвитку співпраці, яка допомагає зміцнювати міжнародні зв'язки, сприяє розвитку науки та культури й підтримує мир і взаєморозуміння між народами.

ВІЗИТ ДО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КАРТАХЕНИ В МЕЖАХ ERASMUS+

З 5 до 9 травня 2025 року у Політехнічному університеті Картахени (Іспанія) відбувся Міжнародний тиждень персоналу.

Для участі у заходах прибули учасники з Албанії, Алжиру, Аргентини, Бразилії, Словенії, Польщі, Румунії, України, Коста-Рики, Мексики, Латвії, Литви, Індії, Аргентини, Чилі, Бразилії, Малайзії, Непалу, Італії, Марокко, Йорданії, Колумбії, Чехії, Хорватії, Нігерії та інших країн, всього з 32 країн.

Від Казанського університету у програмі міжнародної академічної мобільності Erasmus+ KA171 в межах

Міжнародного тижню персоналу взяли участь директор навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія», професор Денис Коваленко, заступниця директора навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія», професор Марина Васильєва, заступник начальника управління міжнародних відносин Казанського університету Роман Нестеренко.

Основною ідеєю тижня стало гасло “From tradition to innovation”, що уособлює основні тенденції розвитку освіти і науки у глобальному контексті.

Насичена програма заходів охоплювала презентації міжнародних освітніх ініціатив, воркшопи з використанням штучного інтелекту в університетах, дискусії на тему ролі міжнародних проєктів у розбудові освітньої співпраці, інтерактивну сесію до Дня Європи.

Участь у Міжнародному тижні дала можливість познайомитися з інноваціями в дослідженнях і освітній діяльності закладів вищої освіти різних країн світу, побудувати плани на подальшу співпрацю.

Запропонована організаторами культурна програма дозволила учасникам продовжувати спілкування в неформальній обстановці і налагоджувати взаємодію.

ДОСЯГНЕННЯ!

ВІТАЄМО ОЛЬГУ ВОВК, КАНДИДАТА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ ТА КРАЄЗНАВСТВА ІМЕНІ АКАДЕМІКА П. Т. ТРОНЬКА, З ПРИСУДЖЕННЯМ ПРЕМІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ МОЛОДИМ УЧЕНИМ ЗА 2024 РІК!

Цю високу відзнаку присуджено за роботу «Міжнародна (ре)інтеграція української освіти в контексті деколонізації інтелектуального простору: історико-біографічний вимір (на прикладі В. Н. Каразіна, 1773–1842 pp.)».

Це перше в історії Казанського університету визнання представника соціогуманітарного напрямку у

межах цієї престижної нагороди. Особливо символічно, що робота, присвячена засновникові нашого університету – Василю Назаровичу Каразіну, – відзначена саме в рік 220-річчя з дня заснування Alma Mater.

Щиро вітаємо пані Ольгу з видатним досягненням і дякуємо за внесок у розвиток української науки та збереження історичної пам'яті.

ПОДІЇ

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВІДКРИВ ДВЕРІ У «СВІТ НАУКИ»

17 травня Казанський університет перетворився на справжній центр наукових відкриттів, креативу та інтерактивної освіти. Щорічний захід «Світ науки в Казанському», присвячений Дню науки, зібрав у головному корпусі понад 800 гостей – школярів, студентів, батьків, майбутніх абітурієнтів і всіх, хто захоплюється наукою.

Відвідувачі мали унікальну можливість не просто спостерігати, а й долучитися до наукових процесів. На виставкових майданчиках факультетів та інститутів охочі проводили хімічні й фізичні експерименти, брали участь в археологічних розкопках, пробували себе в ролі лікарів.

Також можна було зняти відбитки пальців для дактилоскопічної картки, перевірити свої знання у вікторинах і дослідити можливості сучасного виробництва, спостерігаючи за роботою 3D-принтера в реальному часі. І це далеко не всі цікавинки, які можна було знайти у світі науки Казанського.

Захід ще раз довів, що університет – це місце, де знання оживають, а кожен охочий може торкнутися до справжньої науки, незалежно від віку чи досвіду. Дякуємо всім учасникам і гостям за інтерес та енергію – до нових відкриттів разом! (Наші студенти готують спецрепортаж з епіцентру подій до Дня науки).

Текст: Маргарита МОРОЗ.

Фото: Діана КУРГАНОВА.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю ДО ДНЯ НАУКИ

ВІТАЄМО ЗАВІДУВАЧА КАФЕДРИ ФІЗИЧНОЇ ХІМІЇ, ПРОФЕСОРА МИКОЛУ МЧЕДЛОВА-ПЕТРОСЯНА ЗІ ЗВАННЯМ ДІЙСНОГО ЧЛЕНА (АКАДЕМІКА) НАН УКРАЇНИ

Каразінська спільнота пишається досягненнями своїх вчених та до Дня науки знайомить із ключовими постатями, що є рушіями розвитку науки в університеті. Микола Мchedlov-Петросян – завідувач кафедри фізичної хімії, доктор хімічних наук, дійсний член НАН України. Він вправно поєднує викладацьку, наукову та управлінську діяльність, а визнання академіком є черговим підтвердженням високого рівня його досягнень та вагомому внеску в хімічну науку.

– Вітаємо із підкоренням нової вершини та такою почесною формою визнання ваших наукових успіхів! Що для вас означає звання академіка?

– Для мене це визнання не тільки моїх досягнень, а й усього нашого колективу. Я працюю в галузі експериментальної хімії, і сьогодні одна людина зазвичай не може зробити такий обсяг досліджень, щоб цього вистачило для серйозних публікацій. Протягом багатьох років зі мною працювали колеги, аспіранти, дипломники, і це наше спільне досягнення. Сподіваюся, що це звання дасть моєму університету певні додаткові можливості й підвищить рейтинг факультету. Бо Харків – місто фізиків і математиків, а хіміків-академіків було не так і багато. Тому я радий доєднатися до Валентина Черних і Валентина Чебанова, нинішніх академіків НАН України в галузі хімії.

– Ваш батько, Отар Мchedlov-Петросян, був видатним науковцем, членом-кореспондентом Академії наук Грузії. Чи ваш інтерес до хімії розпочався в дитинстві?

– Так, батько був відомим спеціалістом у галузі хімічної технології. Певною

мірою це, звісно, вплинуло на мій вибір факультету. У школі мені подобалися уроки хімії, а вдома було багато додаткової літератури. Ось так і вийшло, що з 1971 року я є частиною Каразінського університету. Хоча зараз і складні часи, мій інтерес до науки не згасає. Онлайн-навчання – це не дуже добре для нашої професії, бо хімію вчать не тільки «головою», а й «руками», але ми намагаємося продовжувати й утримувати факультет на високому рівні.

– Як змінилося ваше життя, як науковця, із повномасштабною війною?

– Мені пощастило, що моя родина й домівка поки що не постраждали. Але проблеми були, як мінімум із неможливістю всіх співробітників бути присутніми та повноцінно працювати. Багато викладачів і студентів виїхало, почалися скорочення, але розробляти наукові статті, хоч і з дому, нам все одно вдавалося. При відсутності нових дослідів, користувалися даними із попередніх досліджень. Усе ж такі значна частина наших співробітників залишилася, адміністрація університету допомагає з забезпеченням електроенергією, і ми працюємо регулярно: виконуємо хімічні експерименти, а студенти пишуть дипломи.

– Які ваші дослідження вважаєте найбільш важливими для науки?

– У нашому університеті, й у Харкові загалом, одна з найстаріших шкіл дослідження розчинів. Я викладаю дисципліну «Колоїдна хімія», це наука про роздіблений стан речовини. Зараз велику увагу приділяють нанотехнологіям, які можна

вважати своєрідним «ребрендингом» колоїдної хімії. Цією проблемою ми й займаємося – розчинами, де речовина існує не у вигляді окремих молекул або йонів, а у вигляді нанорозмірної частини. Це специфічна галузь, у ній працюємо.

– Яку пораду дали б молодим науковцям, які тільки починають свою кар'єру?

– Якомога швидше знайти себе та зрозуміти, що насправді цікавить, почати навчатися та працювати. Лише коли робиш щось власноруч, можна зрозуміти, куди ти потрапив, що це за наука і які проблеми в ній виникають. Студентам не всі рішення даються одразу, тому треба навчатися, слухати, читати й цікавитися. Хімія цікава тим, що її фахівці, як показує практика, працюють і в матеріалознавстві, і в фізиці, і в біології. Хімія є всередині наук!

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю ДО ДНЯ НАУКИ

– Які проблеми бачите у викладанні й формуванні шкільного курсу хімії в Україні?

– Хіміки зараз дуже потрібні, це знаємо як із власного досвіду, так і з кількості запитів роботодавців до нашого декана. Але в школі викладання хімії все спрощується й спрощується, а кадри викладачів усе скорочуються. Це погано, бо не можна

намішувати фізику, хімію й біологію в одну дисципліну. Якщо хочемо мати промисловість і бути розвинутою країною, нам потрібні хіміки, як і всі інші науковці-природничники. Щоб усе гармонійно розвивалося, потрібні фахівці в усіх сферах. Для цього школа повинна давати хорошу базу, щоб учні мали змогу зрозуміти основи й зацікавитися. Це проблема для всього суспільства.

– Що б ви побажали каразінцям?

– Бажаю всім нам безпеки й нових досягнень у науці. Студенти, продовжуйте навчання, бо ви будете потрібні завжди!

Меланія РИБАЛКО.

АНАЛІЗ СЕСІЇ. ВСТУПНА КАМПАНІЯ-2025

СЕСІЯ ЯК ЛАКМУСОВИЙ ПАПРЕЦЬ: ЩО ПОКАЗАЛИ РЕЗУЛЬТАТИ, І ЯК ЗМІНЯТЬСЯ ПРАВИЛА ПРИЙОМУ?

Осінній семестр 2024/2025 навчального року завершився з низкою цікавих тенденцій. Рівень загальної успішності студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна зріс на 2 %, якщо порівняти з попереднім роком, однак за цими цифрами криються значні коливання між факультетами, курсами та формами навчання.

Водночас змінюються і правила вступу: нові умови НМТ, додаткові механізми для окремих категорій вступників, переосмислення конкурсних пріоритетів. Щоб зрозуміти, що саме стоїть за сухими показниками звітів і як реформа вступу узгоджується з реальністю навчального процесу, ми звернулися до начальника навчального відділу, доцента Сергія Єльцова.

Цифри та факти:

Зростання загальної успішності: як порівняти з попереднім роком, загальна успішність студентів, які навчаються за денною формою, зросла з 86,7% до 88,7%. Особливо помітним був прогрес на фізичному факультеті (+19%) та факультеті екології (+17,3%). Проте одночасно на 10 факультетах успішність знизилася, зокрема на хімічному (-4,8%) та економічному (-3,9%).

– Пане Сергію, про що говорять такі відмінності в динаміці успішності між

факультетами? Чи можна говорити про реальне зростання якості знань, чи маємо справу з «формальним покращенням»?

– Після кожної сесії в університеті проводимо аналіз її результатів. Якщо повернутися до підсумкового контролю, що відбувся в грудні 2024 року, можна зробити висновок: попри певні труднощі, пов'язані з дистанційним форматом навчання, зимова сесія для наших студентів

пройшла успішно, а якість здобутих ними знань залишається на належному високому рівні.

Під час цієї сесії з 11 444 студентів – громадян України денної форми навчання – до складання зимового підсумкового контролю своєчасно було допущено 10 855 осіб (94,9 %). Загальна частка тих, хто успішно та у встановлений термін склав усі випробування, становить 88,7%, що на 2% більше, ніж під час зимової сесії в грудні 2023 року. Частка

АНАЛІЗ СЕСІЇ. ВСТУПНА КАМПАНІЯ-2025

студентів, які отримали лише відмінні оцінки, становить 15,5%, а тих, хто отримав лише оцінки «відмінно» та «добре», – 31,7%. Для порівняння, торік ці показники дорівнювали відповідно 14,6% та 29,7%. Таким чином, формальні результати сесії свідчать про загальне підвищення успішності навчання наших студентів як порівняти з минулим роком.

Найвищий рівень загальної якості навчання (визначений як частка студентів, що отримали лише оцінки «відмінно» та «добре») зафіксовано на таких факультетах та інститутах: ННІ «Інститут державного управління» – 47,9%, ННІ «Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут» – 47,4%, факультет іноземних мов – 43,8%, біологічний факультет – 42%, ННІ «Каразінський банківський інститут» – 38,9%.

Показники загальної якості навчання на денній формі здобуття освіти, проти минулого року, найбільше зросли на таких факультетах та інститутах: юридичний факультет – на 9,1%, ННІ екології – на 8,8%, хімічний факультет – на 7,9%, економічний факультет – на 5,6%, факультет математики і інформатики – на 5,5%.

Слід підкреслити, що в цьому звіті аналізуються лише формальні результати навчання – оцінки, отримані студентами під час сесії. Сподіваюся, що рівень знань та вмінь, які наші випускники продемонструють майбутнім роботодавцям, відповідатиме цим оцінкам.

Якість – не завжди синонім успішності

За підсумками першого семестру лише 15,5% студентів отримали лише відмінні оцінки, хоча загальна успішність склала майже 89%. Це свідчить про те, що якість знань і їх кількісне оцінювання – не завжди тотожні. Наприклад, на філологічному факультеті частка «відмінників» зросла на 5,8%, але водночас зменшилась кількість студентів із хоча б однією оцінкою «задовільно».

– **Пане Сергію, чи можна говорити про стабільну якість знань, якщо спостерігається різкий контраст між «прохідністю» сесії та показниками високих балів?**

– Зазвичай вважаємо, що існує певна кореляція між отриманими балами і якістю знань. Якщо ж визнаємо, що існує «контраст» між оцінками та реальними знаннями, тоді всі наші аналізи результатів сесії та ректорського контролю втрачають сенс.

Ректорський контроль: інструмент впливу чи формальність?

– Скажіть, будь ласка, наскільки дієвим є механізм ректорського контролю в контексті поліпшення якості освіти? Чи справді ці рекомендації приводять до змін?

– Ректорський контроль якості знань студентів, як правило, здійснюють у формі відтермінованого контролю, тобто перевіряють залишкові знання з дисциплін, які вивчали студенти в минулому семестрі. Цю перевірку проводять з використанням системи електронного навчання Moodle. Її особливістю є те, що оцінювання відповідей відбувається без участі викладача, що нівелює суб'єктивний фактор взаємодії між викладачем і студентом та робить результати більш об'єктивними.

Якщо за результатами ректорського контролю з окремих дисциплін виявляється низький рівень знань (у випадках, коли успішно виконали

роботи менше ніж 70% студентів), кафедрам рекомендується ретельно проаналізувати результати та розробити заходи, спрямовані на підвищення якості засвоєння навчального матеріалу. За потреби варто також запропонувати відповідні коригування до робочих програм дисциплін і навчально-методичних матеріалів.

Такі рекомендації можуть бути ефективними в окремих випадках, однак ректорський контроль не є єдиним інструментом забезпечення якості освіти. Лише при комплексному підході можна очікувати на досягнення позитивних результатів.

Заочна форма: зростання якісної успішності при зменшенні відмінників

Цікаво, що на заочній формі загальна якість оцінювання зросла: на 11% більше студентів отримали оцінки «добре» та «відмінно». Проте частка тих, хто має лише відмінні оцінки, залишилася стабільно низькою (11,1%). Це може свідчити як про лояльніше ставлення викладачів, так і про адаптацію студентів до нових форматів контролю.

– **Які специфічні виклики бачите в роботі з заочниками? Чи плануєте окремі стратегії покращення якості знань для них?**

– У Законі України «Про вищу освіту» зазначено: «Заочна форма здобуття вищої освіти – це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти шляхом поєднання навчальних занять і контрольних заходів під час

АНАЛІЗ СЕСІЇ. ВСТУПНА КАМПАНІЯ-2025

короткочасних сесій та самостійного опанування освітньої програми в період між ними».

Отже, основна відмінність заочної форми від денної полягає в тому, що заочники більшу частину знань здобувають під час самостійної роботи, а не в результаті безпосереднього спілкування з викладачем. Тому стратегічним напрямом покращення якості знань здобувачів заочної форми я вважаю організацію та супровід їхньої самостійної роботи, передусім шляхом створення різноманітних навчально-методичних матеріалів.

Наразі викладачі університету ведуть активну роботу зі створення, удосконалення та сертифікації дистанційних курсів у системі дистанційного навчання Moodle. Ці курси стають суттєвим доповненням до традиційних навчально-методичних комплексів навчальних дисциплін. Важливою частиною цього напрямку є також проєкт «Каразінський підручник», у межах якого наголошується на необхідності забезпечення освітнього процесу новими авторськими підручниками та навчальними посібниками.

У цьому питанні університет має значний потенціал.

Вступна кампанія 2025: нові виклики

Університет готується до нової вступної кампанії. Очікується, що оновлені правила вступу, зокрема для магістратури та спеціальностей зі складанням ЄВІ/ЄФВВ, суттєво змінять конкурентне поле.

— Які ключові зміни очікують абітурієнтів 2025 року і як університет планує адаптуватися до нових вимог?

— Основні зміни для вступників 2025 року мають такі нововведення:

По-перше, вступна кампанія здійснюватиметься за новими галузями знань, спеціальностями та назвами освітніх програм, відповідно

до Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013. Це спрямовано на адаптацію системи освіти до міжнародних стандартів і покращення підготовки фахівців. Абітурієнти подаватимуть документи за оновленим переліком галузей і спеціальностей, а заклади освіти посилять профорієнтаційну роботу.

По-друге, передбачається підвищення вартості навчання за контрактом, наближаючи її до рівня індикативної собівартості освітніх послуг. У 2024 році ця сума складала близько 55 тисяч гривень на рік.

По-третє, розширяться перелік магістерських спеціальностей, для вступу на які обов'язковим буде складання Єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ), зокрема для історичних та філософських факультетів – з історії мистецтва, для філології – з мовознавства, а для спеціальності «Географія та регіональні студії» – один з предметних тестів ЄФВВ на вибір вступника.

По-четверте, вступ до аспірантури вимагатиме складання Єдиного вступного іспиту (ЄВІ) та Єдиного вступного випробування з методології наукових досліджень (ЄВВ). Вступ до аспірантури на денну форму буде здійснюватися лише за державним замовленням, що обмежить кількість місць.

— Як ви вважаєте, чи зміниться географія вступу до Каразінського університету через впровадження нових правил?

— Безперечно, спрогнозувати зміну географії вступу до Каразінського університету наразі складно. Водночас з огляду на бойові дії в областях, наближених до Харкова, та належність регіону до зони потенційної небезпеки, можна очікувати певні зміни. Значна частина потенційних абітурієнтів із Харківської, Донецької, Луганської, Запорізької та інших традиційно «каразінських» областей зараз перебуває на Заході України або за кордоном, тож, імовірно, обиратиме

безпечніші регіони для навчання.

Додатковим фактором стане запровадження з 2025/2026 навчального року дисципліни «Базова загальновійськова підготовка» для студентів-чоловіків денної форми, що передбачає практику у військових частинах. Це також може вплинути на вибір університету тими, хто перебуває за межами України.

Підсумки:

Результати сесії вказують не стільки на універсальне зростання якості, скільки на складну мозаїку ситуацій – від яскравих успіхів до серйозних провалів на рівні окремих факультетів і дисциплін. Важливо, що університет демонструє здатність до аналізу та коригування, а також відкритість до змін, які диктує сучасна освітня реальність.

У перспективі будемо особливо стежити за тим, як функціонує університетська система забезпечення якості освіти та наскільки ефективно буде проведено нову вступну кампанію.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «КАРАЗІНСЬКИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ» СВЯТКУЄ 20 РОКІВ. ДИРЕКТОР ІНСТИТУТУ МИКОЛА ПИСАРЕВСЬКИЙ РОЗПОВІВ ПРО ЮВІЛЕЙНІ ПІДСУМКИ ТА НОВІ ГОРИЗОНТИ

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» – одна з ключових частин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Саме тут навчаються ті, хто в майбутньому формуватиме імідж України у світі, розвиватиме міжнародні зв'язки, дипломатію, глобальний бізнес і туристичну сферу.

Підготовка лідерів міжнародного туризму – в надійних руках, очолює ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» кандидат економічних наук, доцент, директор Микола Писаревський.

Ми поговорили з Миколою Іллічем про унікальність інституту, зміст освітніх програм, виклики сучасності, викладацький склад, а також про його особисте бачення керівництва й майбутнього розвитку інституту.

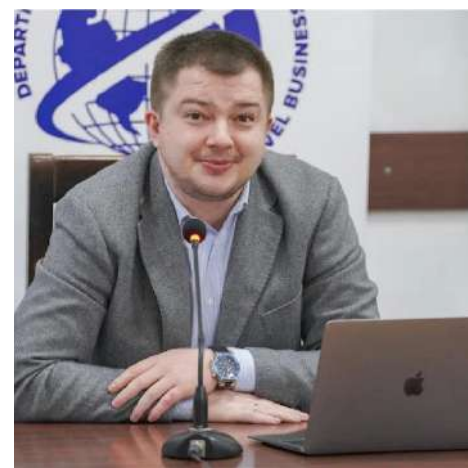
– Як би коротко охарактеризували унікальність Каразінського інституту міжнародних відносин та туристичного бізнесу?

– Каразінський інститут міжнародних

відносин та туристичного бізнесу – це приклад вдалого поєднання класичної університетської освіти з актуальними сучасними практиками. Ми єдині в регіоні, хто пропонує настільки широкий спектр освітніх програм: від зовнішньої політики до готельно-ресторанної справи та туристичного бізнесу – однієї з найдинамічніших галузей світової економіки. Завдяки цій різнопрофільності формується унікальна атмосфера – міжнародна за духом і прикладна за змістом. Випускники отримують не лише фундаментальні знання, а й практичні навички, які відповідають вимогам глобального ринку.

– Як оцінюєте унікальність освітніх програм, які пропонує ваш інститут, у порівнянні з іншими в Україні?

– Щиро віримо, що освітні програми мають бути не лише актуальними, а й випереджати час. Наші курси розробляємо з урахуванням світових тенденцій та українських реалій. Протягом останніх шести місяців ми, наприклад, підписали меморандуми про співпрацю з Міністерством закордонних справ України та Державною митною службою. У

межах цих домовленостей фахівці зазначених установ активно долучаються до розробки освітніх програм нашого інституту. Це дозволяє забезпечити їхню максимальну відповідність сучасним вимогам ринку праці та потребам наших ключових стейкхолдерів. Наступний крок – активне залучення представників бізнесу, зокрема підприємств готельно-ресторанної сфери та туристичної галузі.

Наші студенти мають змогу вивчати миробудівництво, глобальний туризм, антикризовий менеджмент, цифрову дипломатію – і все це в межах міждисциплінарного підходу. Ми не просто навчаємо – ми готуємо до реального, складного світу.

– Чи змінюються програми навчання з огляду на виклики сучасного світу?

– Безумовно. Сучасні виклики – від повномасштабної війни до стрімкої цифровізації – вимагають, щоб освітній процес був гнучким,

УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ

адаптивним і змістовним. Працюємо в онлайн-форматі, проте саме в нашому інституті реалізуємо виняткову кількість практичних заходів, звісно, з дотриманням усіх вимог безпеки. Студенти, які перебувають у Харкові, активно залучені до моделювань, дипломатичних самітів, тренінгів, симуляцій і дебатів. Це не лише сприяє засвоєнню знань, а й дозволяє опанувати навички, які є критично важливими для фахівців міжнародного рівня.

Ми постійно оновлюємо програми, інтегруючи актуальні теми, зокрема кризову дипломатію, інформаційну безпеку, цифрові інструменти в туризмі. До того ж тісно співпрацюємо з експертами, аби навчання залишалося релевантним і практикоорієнтованим. Наприклад, у межах меморандуму з МЗС, уже в травні викладачі інституту проходять курси підвищення кваліфікації в центральному апараті Міністерства. Це дозволить їм здобути нові практичні навички, які, безумовно, позитивно вплинуть на якість освітнього процесу.

– Який викладацький склад працює в інституті?

– У нашому інституті працює команда висококваліфікованих викладачів, які поєднують академічну ґрунтовність із практичним досвідом. Серед них – колишні дипломати, радники міжнародних організацій, чинні

працівники Харківської обласної митниці, експерти з галузі гостинності, а також молоді викладачі з досвідом навчання та стажування за кордоном. Такий різноманітний склад забезпечує студентам комплексне, багатогранне розуміння сучасного світу та професійного середовища.

– Що для вас особисто означає керувати таким інститутом?

– Для мене це, безумовно, велика честь і водночас величезна відповідальність. Керівництво таким масштабним інститутом – це не лише про адміністративну роботу чи менеджмент. Насамперед це про місію: створити середовище, у якому молодь не просто здобуває знання, а й усвідомлює свою силу та потенціал. Моє завдання – допомогти кожному студенту повірити, що він здатен впливати на майбутнє, змінювати світ і знаходити себе в цьому процесі.

– Як тримаєте баланс між адміністративною роботою та бажанням бути ближчим до студентів?

– Насправді це не так складно, адже я молода людина, і для мене принципово важливо бути доступним як для студентів, так і для викладачів. Мій номер мають усі в інституті, і я намагаюся відповідати кожному, навіть якщо повідомлення надходить уночі. Я завжди відкритий до діалогу: чи це особисті зустрічі, спілкування в соціальних мережах – Instagram, Facebook – або ж просто розмова в коридорі. Вважаю, що студенти мають відчувати: їх чують і з ними рахуються. Бо без цього жодна система управління

не буде ефективною.

– Як ви бачите розвиток інституту в найближчі 5–10 років?

– Бачу наш інститут як потужний освітньо-аналітичний центр, який гармонійно поєднує академічну глибину, практичну підготовку та активну участь у міжнародному діалозі. Наша амбітна, але цілком реалістична мета – стати не лише лідером у галузі міжнародних відносин і туризму в Україні, а й вийти на рівень визнаного центру у Центрально-Східній Європі.

У найближчі роки плануємо активно розширювати партнерства з провідними університетами Європи, запроваджувати програми подвійних дипломів, збільшувати частку англomовного навчання та створювати сучасні аналітичні та практичні хаби. Хочемо, щоб наші випускники були не просто конкурентоспроможними, а щоб ставали лідерами, які формують тенденції у своїх сферах.

Окрему увагу приділяємо післявоєнному розвитку країни. Готуємо фахівців, які зможуть ефективно працювати в умовах трансформацій у сфері дипломатії, міжнародного бізнесу, туризму, державного управління.

Наше майбутнє – це динамічний розвиток, висока якість освіти, відкритість до світу та відповідальність перед суспільством. І я глибоко переконаний, що цей шлях ми пройдемо разом – зі студентами, викладачами та партнерами.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

ХІМІЯ ЗМІН. ПОГЛЯД ЗСЕРЕДИНИ НАУКИ: РОЗМОВА З АСПІРАНТКОЮ-ХІМІКОМ ДАР'ЄЮ ХАРЧЕНКО

Попри величезні виклики, як-от антинаукові настрої та проблеми з фінансуванням, молоді вчені рухають трансформаційні дії в науці. Про нові виклики в науці, аспірантуру, розвиток та майбутнє науки в Україні, популяризацію знань серед дітей поговоримо з молодого хімікинею, координаторкою проекту Science Kids Дар'єю Харченко.

– Пані Дар'є, чому вирішили вступити до аспірантури?

– Це було логічним продовженням мого наукового шляху, оскільки ще на другому курсі бакалаврату я почала займатися дослідженнями на кафедрі фізичної хімії під керівництвом Чейпеш Тетяни Олександрівни. Мене захоплювала можливість працювати в лабораторії, проводити експерименти та аналізувати результати. Під час магістратури продовжила працювати над своєю темою, отримала перші серйозні результати, і це лише посилює моє бажання залишитися в науці. Тому після закінчення магістратури вступ до аспірантури став для мене логічним наступним кроком, який дозволив продовжити дослідження та розширити їхню тематику.

– Як навчання та дослідження в аспірантурі вплинули на вашу кар'єру та розвиток?

– Аспірантура дала мені можливість заглибитися у свою дослідницьку тему та побачити всі етапи наукової роботи – від постановки експериментів до аналізу результатів і їх публікації. Крім того, я краще зрозуміла, як функціонує академічне середовище: як відбувається співпраця між науковцями, як працюють грантові програми, які є можливості для розвитку. Що важливо, аспірантура навчила мене просто пояснювати складні речі, що зараз дуже допомагає

в популяризації науки серед дітей. Водночас я все ще на початку кар'єри, і багато важливого досвіду ще попереду. Аспірантура – це лише частина шляху, яку відкриває дуже багато абсолютно різних можливостей.

– Які можливості дала вам аспірантура, яких ви не мали б без неї?

– Передусім це можливість займатися наукою системно й професійно: працювати з сучасним обладнанням, проводити складні експерименти, брати участь у конференціях та публікувати результати своїх досліджень у міжнародних журналах. Без статусу аспіранта багато з цих можливостей було б значно складніше отримати. Ще один важливий аспект – доступ до наукової спільноти. Аспірантура дала мені змогу познайомитися з дослідниками з інших міст і країн, обмінюватися досвідом, брати участь у спільних проєктах. Завдяки цьому краще розумію, як працює сучасна наука та які перспективи відкриваються перед молодими науковцями. Крім того, аспірантура допомогла мені розвинути

навички наукової комунікації як у форматі академічного письма, так і у популяризації науки.

– Що думаєте про роль аспірантури сьогодні? Чи достатньо вона підтримує молодих науковців?

– Аспірантура дає можливість розвиватися, але водночас ставить перед молодими науковцями багато викликів. Головною проблемою є недостатнє фінансування науки, через що аспіранти змушені поєднувати дослідження з іншою роботою. Також залишається багато бюрократичних перепон, які ускладнюють наукову діяльність замість того, щоб її підтримувати. Як, наприклад, постійні зміни правил, що стосуються захисту дисертаційної роботи. Водночас аспірантура відкриває можливості для міжнародної співпраці, участі в конференціях, стажуваннях і грантових програмах. Але, на жаль, ці можливості не завжди є доступними для всіх аспірантів. Було б добре, якби система аспірантури ставала більш гнучкою та адаптованою до сучасних наукових реалій.

– Як з'явився проєкт Science Kids?

– Проєкт *Science Kids* є ініціативою громадської організації *INSCIENCE* і вже існує кілька років. Він охоплює як онлайн-формати (вебінари з науковцями), так і офлайн-заходи в різних містах України. Особливий акцент робиться на містах, де через війну або віддаленість доступ до якісної офлайн-освіти обмежений: Харків, Одеса, Миколаїв, Херсон, Запоріжжя. Я приєдналася до проєкту восени 2024 року як координаторка наукового лекторію в Харкові. З того часу кожної суботи проводимо цікаві науково-популярні лекції для дітей 7–13 років, де залучаємо вчених з різних сфер, які розповідають про свою роботу доступно та захопливо.

– Чому, на вашу думку, важливо залучати дітей до науки змалку?

– Діти – природжені дослідники, вони цікавляться всім навколо, ставлять багато запитань і шукають відповіді. Якщо підтримати цей інтерес змалку, він може перерости в серйозне захоплення наукою.

Залучення до науки розвиває критичне мислення, навчає дітей не просто запам'ятовувати факти, а аналізувати їх, ставити під сумнів інформацію та шукати докази. Це навички, які знадобляться їм у будь-якій сфері

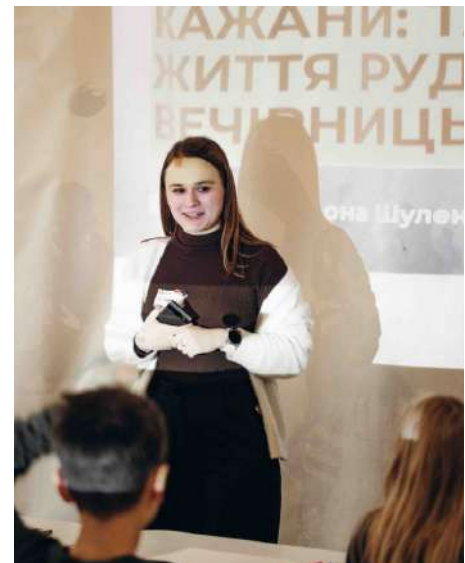
життя.

– Чи є в Україні достатньо можливостей для розвитку дитячої науки? Що ще варто покращити?

– В Україні є багато чудових ініціатив, але їх все ще недостатньо. Часто програми з популяризації науки працюють у великих містах, а у менших населених пунктах діти мають значно менше можливостей. Було б корисно створювати більше інтерактивних наукових просторів, підтримувати шкільні лабораторії, розвивати онлайн-формати, щоб діти навіть у віддалених регіонах могли долучатися до наукових активностей.

– У цьому році Каразінській аспірантурі виповнилося 100 років. Як оцінюєте її еволюцію за цей час?

– За 100 років аспірантура пройшла величезний шлях: від заняття, що доступної лише одиницям, до цілої системи підготовки наукових кадрів у багатьох країнах світу. З одного боку, сьогодні аспірантура стала більш доступною. В Україні багато університетів пропонують програми, а аспіранти можуть публікуватися в міжнародних журналах, брати участь у грантових проєктах. З іншого боку, з'явилися й виклики – наука стає більш вимогливою, і молодим дослідникам потрібно бути не лише гарними

фахівцями та мати науковий доробок, а й вміти шукати фінансування, керувати проєктами, презентувати свої результати та ще багато іншого.

– Якими бачите перспективи аспірантури у майбутньому?

– Хотілося б бачити аспірантуру більш гнучкою, з можливістю міждисциплінарних досліджень та інтеграцією в міжнародну наукову спільноту. Це дозволило б аспірантам набувати якісного досвіду, співпрацювати з колегами з інших країн та працювати над актуальними проблемами, що виходять за межі однієї дисципліни. Також важливо, щоб аспіранти отримували більше фінансової та організаційної підтримки. Аспірантура має стати більш орієнтованою на розвиток навичок, які реально потрібні в сучасній науці, а не просто формальною частиною академічної кар'єри.

– Що б ви хотіли побажати молодим науковцям та тим, хто лише думає вступати до аспірантури?

– Не бійтеся викликів – наука справді захопливий шлях. Але перед тим, як вступати до аспірантури, варто чесно відповісти собі на питання: навіщо це потрібно? Це довгий і непростий шлях, якщо йти в нього без розуміння своєї мотивації, легко розчаруватися.

Софія ШУЛЬГА, студентка.

«ЛЮБЛЮ ЗАДАЧІ, ВІДІРВАНІ ВІД РЕАЛЬНОСТІ», – АСПІРАНТ ФАКУЛЬТЕТУ МАТЕМАТИКИ І ІНФОРМАТИКИ МИКОЛА ГЕНЕРАЛОВ

Наука завжди трималася на непересічних особистостях, які своїми креативними підходами та нестандартним мисленням відкривали нові методи та досліджували раніше невивчені або табуйовані теми. Для цього варто мати невпинну жагу до знань, широкий кругозір та велику любов до свого фаху. Сьогодні продовжуємо знайомити читачів з аспірантами Каразінського, які складають майбутнє українського наукового прошарку. Микола Генералов – аспірант факультету математики і інформатики. Його роботи неодноразово підтримували грантами, зокрема стипендією Президента України та Фондом імені Н. І. Ахієзера.

– Чому обрали для навчання саме Каразінський?

– Сам я із Полтави, тому це дуже цікава історія, як опинився в Харкові. Коли обирав собі ЗВО для навчання, то насамперед приїхав до Каразінського, як до одного з варіантів. Зустріч одразу стала веселою, бо викладачі з нашого факультету заізналися на найдовший проміжок часу! Але ми їм це вибаємо. У той день дізнався, що в нас формують більш складну освітню програму, аніж це було зазвичай. Планувалася група з 20 або більше людей, у якій буде глибокий інтенсив вивчення предмета, найліпший в Україні. Отже, як людині, що була в школі призером всеукраїнських олімпіад, мені дуже захотілося обрати для себе найскладніший варіант, тому що це цікаво. Після цього я вже ї не розглядав інші альтернативи.

– Кинули собі виклик?

– Так. Для мене пріоритетом була саме освітня програма, тому на неї я звертав найбільше увагу. Адже це дуже цікаво – докласти якомога більше зусиль та подолати всі перепони на шляху здобуття освіти.

– Чи вдалося вам в умовах великої війни реалізувати свої наукові плани та проєкти?

– Мабуть, математикам у цьому сенсі дуже комфортно, бо ми завжди сидимо за паперами або комп'ютером. Як-то кажуть, математиків дуже зручно спонсорувати, адже їм потрібен лише папір, стіл, ручка й гумка (а філософів це краще, бо їм і гумка не потрібна). Якщо людина вмотивована, то для нас, математиків, онлайн-навчання не така й погана річ. Я навіть впевнений, що «онлайн» поліпшив інтенсив освоєння деяких предметів, бо він економить багато часу та дозволяє залучати сучасні технології.

– Чи почали вже роботу над своєю дисертацією?

– Так, зараз працюємо з моїм науковим керівником Півенем Олексієм Леонідовичем над темою «Диференціальні та неявні різниці рівняння над скінченними комутативними кільцями».

– Чому вам цікава саме ця тема?

– Мене завжди більше притягувала абстрактна математика, ніж фундаментальна, тому не можу пояснити свій вибір «користю для людства». Мені цікава її новизна, бо це одна з тем, яких раніше не торкалися, вона в дуже віддаленому сенсі пояснює деякі процеси, схожі на процеси в нашому житті: вони описані в моїй дисертації та можуть траплятися нам у вигляді чисел Фібоначчі, наприклад. Для мене ця робота цікава зі сторони недослідженості тематики. Це

нормально в математичній практиці, що дослідження довго лежить у шухляді, і лише через багато років люди знаходять у ньому користь.

– Яку роль відіграє аспірантура у вашому житті?

– Це передостанній поверх, поки я ще обираю конкретний напрям своєї остаточної діяльності. Складно уявити своє життя в майбутньому, але після аспірантури планую працювати на факультеті як науковий працівник і починати реалізовуватися як викладач. Для цього не вистачає магістерського рівня, бо на той момент ще не маєш достатньо знань, вмінь і навичок.

– Які поради можете дати майбутнім аспірантам?

– Мені здається, що головна роль аспірантури – це введення людини в інтенсивний науковий хід думок. Складно дати пораду, бо людина сама повинна бути психологічно готовою та знати, чи точно цього хоче. Зараз у мене минуло пів року з початку аспірантури, за цей період у мені щось змінилося – я почуваю себе як людина, що, як мінімум, здатна писати наукові статті. Також хочу сказати, що не треба займатися всім ідеально, бо навіть навчальну програму конструюють з тих міркувань, щоб дати змогу якомога ширше побачити світ. Якби я навчався на відмінно, то не став би тією людиною, якою є зараз.

– Як змінилося ваше життя як науковця від початку повномасштабного вторгнення?

– Думаю, що для викладачів ця зміна більш помітна. Минулого року я працював вчителем в Авторській школі Бойка, бо мені хотілося зрозуміти для себе, що це таке. Моя робота припала і на онлайн, і на офлайн. Якщо чесно, то випускникам дистанційного навчання мені часто хочеться ставити примітку «прослухав курс». За значних зусиль (вимога писати все з увімкненими камерами, організація різних варіантів майже для всієї групи, можливість

спілкування з учнями особисто, хоча б іноді) – навчання залишається навчанням. Але проблема в тому, що такі умови не кожен може створити, хоча в самій школі Бойка вони були.

– Які кроки, на вашу думку, варто зробити для розвитку науки в Україні сьогодні?

– Залучати студентів до грантів, бо мені здається, що в нас не всі знають навіть про їхнє існування. А також організувати більш гнучку систему обрання тем наукових робіт, щоб у них було більше свободи. На мою думку, у математиків повинно бути єдине обґрунтування вибору теми: «тому що це цікаво», навіть якщо не корисно.

– Як наука має розвиватися по завершенню війни?

– Два роки тому в Україні відкрився Міжнародний центр математики (ICMU), і мені за всіма параметрами дуже подобається їхня діяльність. Вони організовують школи для студентів, починаючи з 2 курсу, де на кілька днів або на тиждень очно збирають фахівців для обговорення певної математичної проблеми. Я був на трьох таких «з'їздах». По-перше, це дуже цікаво, адже можна поспілкуватися з іншими математиками, знайти собі друзів і співрозмовників. По-друге, це дуже продуктивний спосіб, як відроджувати науку, зокрема під час війни. Мені дуже запам'яталася фраза одного з організаторів: «Навіщо очікувати відродження науки після війни, якщо це треба й можна починати робити

сьогодні, не відкладати?» Можна в безпечних місцях проводити збори, де люди зустрічаються та спільно знаходять нові рішення. Думаю, що шлях об'єднання науковців є універсальним для всіх наук.

– Що вважаєте своїм найбільшим здобутком за студентські роки?

– У математиці мені не дуже подобається прикладна частина. Люблю обчислювати, але тільки якщо сам для себе знайду в цьому сенс. Якщо зроблю розв'язання задачі своєю ціллю, вона мене обмежить, тому люблю щось максимально відірване від реальності. Мова не про те, щоб прийти до розв'язання, а про те, щоб помітити деталі, які інші помітити не змогли. У шкільних олімпіадах цей аспект і був для мене найцікавішим, тому я не любив вчити «методи», а хотів знаходити не дуже очевидні речі. Мені навіть здавалося, що в усіх людей закладені математичні знання від народження. Маю дві публікації, брав участь у кількох наукових конференціях, але психологічно мені це не здавалося цінним здобутком. Просто розв'язати задачу, яку можу розв'язати, – це нудно. Тому особисто для мене найбільшим досягнення є те, що за ці роки я розігнав свій мозок до такого стану, що можу майже без відпочинку генерувати певні абстрактні математичні задачі. Ніколи не любив нічого «звичайного», навіть у виборі друзів, мене цікавлять люди неординарні, розумні, непередбачувані, а іноді й мовчазні, бо їхні слова цінуються більше.

НАУКА ЯК ПОКЛИКАННЯ: ІНТЕРВ'Ю З МАЙБУТНЬОЮ ЛІКАРКОЮ ОЛЬГОЮ МУЗИКОЮ

Студентка 4 курсу медичного факультету Ольга Музика стала призером у роботі педіатричної секції XXIX Конгресу студентів та молодих учених «Майбутнє за наукою» на базі Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського із доповіддю «Анкетування дітей шкільного віку як складова діагностики ГЕРХ», яка була відзначена дипломом I ступеня. Наукова робота була виконана студенткою на кафедрі педіатрії під керівництвом доцента кафедри Костянтина Волошина. Ольга вже сьогодні активно займається науковими дослідженнями та робить вагомі кроки в професійному розвитку. Вона розповіла про свою участь у престижному науковому конгресі, мотивацію до вибору теми, важливість підтримки наставника, а також про власне бачення медицини майбутнього. Це щира та захоплива розмова про виклики й натхнення, про дисципліну й любов до справи, яка рятує життя.

– Ольго, насамперед щирі вітання з перемогою! Що для вас означає ця відзнака на науковому конгресі? Чому саме ця тема вас зацікавила?

– Це моя маленька перемога, але, я думаю, не остання. Вона дуже важлива, бо, як і всі учасники, я сильно переживала. Це нове місце, незнайомий університет, було трохи страшно. Але результат тішить, і це головне. Ця тема актуальна сьогодні. Ми живемо в стресовому середовищі, а стрес провокує безліч захворювань не лише в дорослих, а й у дітей. Через війну, гаджети, малорухливий спосіб

життя та неправильне харчування діти стали більш вразливими. Це все сприяє розвитку ГЕРХ, тому я обрала цю тему, вона справді важлива.

– Що саме вас зацікавило в дослідженні?

– Мене завжди приваблювала педіатрія. А ГЕРХ – доволі поширене захворювання. Це дало мені поштовх заглибитися в тему. Ми анкетували дітей частково через гугл-форми, частково на папері. Потім ці дані порівнювали з результатами ендоскопічного дослідження. Був чіткий взаємозв'язок: у 95% анкетованих дітей виявляли ГЕРХ з езофагітом або без нього. Це підтверджує ефективність опитувальника.

– Чи були результати, які стали для вас несподіваними?

– Насправді, ні. Ми перевіряли, чи працює опитувальник. І те, що 95% результатів збіглися з ендоскопією, – це те, чого ми очікували.

– Чи були моменти, коли хотілося

кинути дослідження?

– Ні. Моїм науковим керівником був доцент Костянтин Волошин. Саме пан Волошин безпосередньо виконував саму ендоскопію. Він працює в 19-й дитячій лікарні. Я йому асистувала, ми разом адаптували опитувальник, обговорювали структуру, методи. Далі я займалася аналізом даних. Його підтримка була неоціненною. Завдяки керівникові, його підтримці я не відчувала виснаження. Усе йшло послідовно.

– На вашу думку, наскільки важливо мати підтримку та наставника в науці?

– Дуже важливо. Без наставника нічого не вийде. Я мала різний досвід, але Костянтин Вікторович – найкращий керівник, якого я могла мати. Він справді був залучений, допомагав, підказував, підтримував. Це дає відчуття впевненості.

– Що вам дала участь у конференції як майбутньому лікарю?

СТУДЕНТСКА НАУКА

– Дуже багато. Конференції – це нові знання, обмін досвідом. Було багато цікавих доповідей, і я дізналася багато нового. Це розширює кругозір і надихає.

– Чи змінила конференція ваше бачення медицини, зокрема педіатрії?

– Так. Почула ідеї, які вже надихнули мене на майбутні дослідження. Це розвиває.

– Чому обрали медицину?

– Це питання мені ставили ще після школи. Було кілька неприємних подій у житті, зокрема смерть бабусі. Тоді подумала, що хочу щось змінювати. Хочу рятувати життя. Біологію я теж любила. І от усе склалося: бажання, інтерес, мотивація.

– Ким ви бачите себе через 5–10 років?

– Хочу пов'язати своє життя з дітьми. Можливо, педіатрія або акушерство та гінекологія. Я працюю в перинатальній сфері, це мені дуже близьке. Мені потрібно щось позитивне: народження дітей, життя, розвиток.

– Як, на вашу думку, зміниться медицина в майбутньому?

– Дуже сподіваюся, що з'являться нові ефективні методи лікування. Наприклад, для розсіяного склерозу,

який вражає молодих людей. Зараз можемо лише зупинити його прогрес, але не вилікувати. Це болюча тема.

– Які, на вашу думку, проблеми існують у медицині в Україні?

– Найбільша – це недостатнє забезпечення. Багато ліків дорогі або недоступні.

Наприклад, вакцина проти ВПЛ – вона дорога, а безплатної програми немає. А це профілактика раку шийки матки. Це несправедливо, що не всі можуть собі це дозволити.

– Що порадите студентам, які тільки починають наукову діяльність?

– Спочатку визначтеся з тим, що вам справді цікаво. Якщо не знаєте, пробуйте себе в різних напрямках. І головне – не бійтеся. Навіть якщо не вийшло з першого разу – не зупиняйтесь. У мене теж буває «синдром відмінниці»: коли не займаю призове місце, то засмучуюсь. Але це не має зупиняти.

МОЛОДИЙ РАДІОФІЗИК ОЛЕГ СВИСТУНОВ ПРО КВАНТОВІ ВИРИ СВІТЛА, ПРО ТЕ, ЯК ФОРМУЮТЬСЯ НОВІ ПОКОЛІННЯ ЛАЗЕРНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

У світі сучасної науки, де щодня з'являються нові технології та виклики, важливу роль відіграють молоді дослідники, які не бояться експериментувати й шукати нестандартні рішення. Один із таких – Олег Свистунов, молодий радіофізик, який ще під час навчання у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна проявив себе як цілеспрямований науковець із глибоким інтересом до фізики мікросвіту. Олег закінчив університет у 2020 році. Сьогодні він аспірант останнього року навчання факультету радіофізики, біомедичної електроніки та комп'ютерних систем (РБЕКС), де продовжує свій науковий шлях за спеціальністю «Прикладна фізика та наноматеріали». Його дослідження стосуються передових напрямів: вивчення фізичних властивостей високочастотних пучків лазерного випромінювання, особливостей їх поширення та фокусування для подальшого використання, наприклад, у багатоканальній передачі даних, так зване мультиплексування. Матеріали дисертаційної роботи Олега вже використовують у навчальному процесі під час викладання дисциплін «Основи радіооптики» і «Лазерні резонатори». Попри складність обраної теми, Олег переконаний: «Справжня наука – це завжди пошук. І якщо ти маєш натхнення, підтримку й доступ до сучасного обладнання – немає нічого неможливого».

– Пане Олеже, як змінилося ваше аспірантське життя з великою війною?

– Стало складніше з поїздками, з участю в міжнародних заходах, з концентрацією на фоні всього, що відбувається. Іноді складно тримати фокус. Але, в цілому, я продовжив роботу, як і раніше: писав статті, працював над дисертацією,

спілкувався з науковим керівником. Попри труднощі вдалося просунутися в роботі. Не все йшло за планом, звісно, але основні цілі поступово реалізую. Кандидатську пишу, уже на фінальному етапі, готуюсь до захисту.

– Якій тематиці присвячені ваші наукові пошуки, у чому новизна? Хто ваш науковий керівник?

– Тематика стосується дослідження просторової динаміки терагерцових вихрових лазерних пучків. Робота більше теоретична, бо наразі є труднощі з проведенням експерименту через війну, але з реальним застосуванням, що й робить її актуальною. Обрана тема пов'язана з практичною необхідністю в розробці нових енергетично ефективних методів формування вихрових лазерних пучків вихідного безперервного випромінювання у квантових молекулярних генераторах терагерцового діапазону, дослідження їх просторової динаміки у вільному просторі. Вихрові лазерні пучки, що поєднують у собі переваги терагерцових хвиль і орбітальний кутовий момент, необхідні для вирішення важливих фундаментальних і прикладних завдань у галузі терагерцової та квантової оптики, візуалізації зображень з надвисокою роздільною здатністю, терагерцових комунікаційних систем зв'язку, захоплення та обертання мікрооб'єктів, вивчення лінійних та нелінійних відгуків матеріалів, прискорення та маніпулювання електронними згустками, виявлення астрофізичних джерел.

Науковий керівник – завідувач кафедри квантової радіофізики факультету радіофізики, біомедичної електроніки та комп'ютерних систем, доктор фізико-математичних наук, професор В'ячеслав

Олександрович Маслов. З ним комфортно працювати, завжди на зв'язку, підтримує, коли треба підштовхнути – підштовхує, коли треба дати простір – не заважає.

– Ваша думка: як має розвиватися українська наука під час і після війни?

– Мені здається, усе починається з базових речей – нормальних умов для роботи. Щоб були ресурси, обладнання, стабільне фінансування. Підтримка молодих дослідників теж важлива. Як на мене, треба створювати хоча б мінімальні можливості тут, щоб люди не втрачали мотивацію.

– Що вас підтримує, мотивує та надихає?

– Напевно, головне – це звичка триматися за своє. Якщо ти вже стільки років

ШЛЯХ В НАУКУ

вкладаєшся в якусь справу, просто так її не кидаєш. Це вже не про натхнення, а швидше про внутрішню інерцію. А це – відчуття, що все ж є сенс: навіть якщо не глобальний, то хоча б локальний. Зробити свою частину роботи добре, захистити дисертацію – це теж важливо. Також інтерес. Якщо тема справді «твоя», то вона тримає. Навіть коли все навколо змінюється, усе одно повертаєшся до думок про експерименти та задачі. Це якось стабілізує.

– Ваш головний здобуток року, що минув?

– Навпевно, те, що вдалося закінчити написання дисертації, сформулювати основні результати, які вже надруковано в журналах. Також вдалося виступити на кількох конференціях, хоч і онлайн, але це дало можливість обговорити результати з колегами, отримати зворотний зв'язок. Загалом просто зберегти робочий темп.

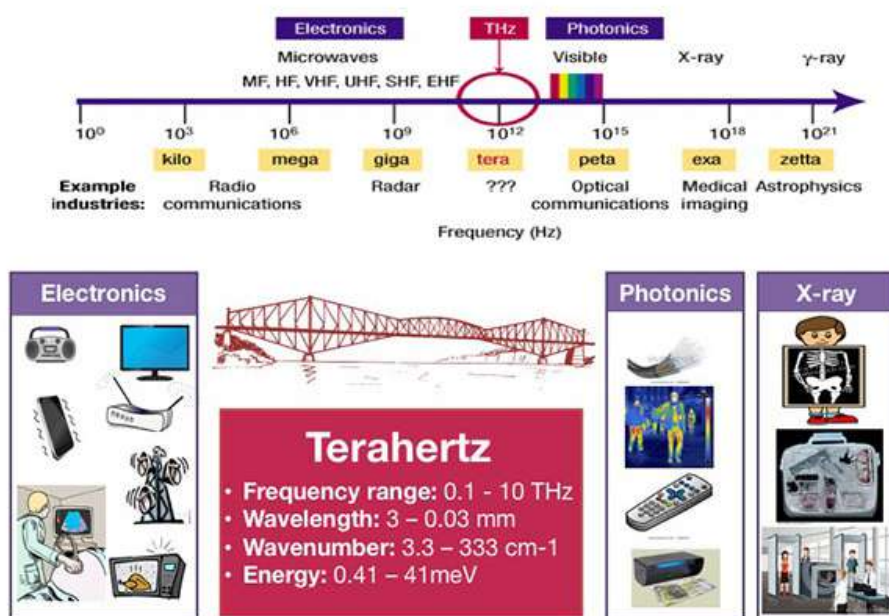
– Важко спрогнозувати скільки триватиме війна, чи запланували для себе робити щось важливе в житті та науці попри все?

– Так, справді, планувати щось надовго стало складніше. Але це не означає, що зовсім нічого не варто планувати. Особисто для себе вирішив доробити дисертацію й довести справу до кінця, попри будь-які зовнішні обставини. Це те, що залежить від мене.

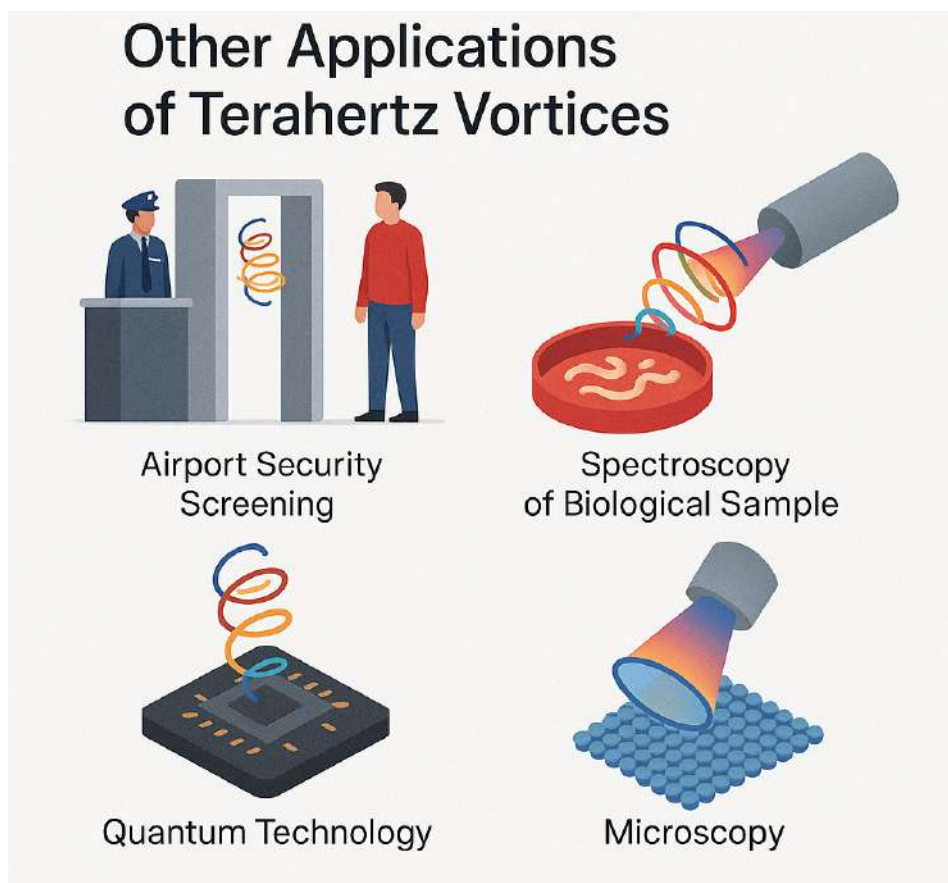
– Аспірантурі Каразінського 100 років! Наостанок розмови, яку роль відіграла аспірантура на вашому шляху, якими думками хотіли б поділитися з каразінцями?

– Якщо говорити про практичний досвід – аспірантура дала розуміння того, що наука – це не лише теорія. Це здатність брати на себе відповідальність за власні результати, не боятися робити помилки та робити висновки. Хочу побажати каразінцям не зупинятися на досягнутому. Бажання рухатися вперед і шукати нові можливості – це, на мою думку, основа успіху в науці. І не бійтеся звертатися за допомогою до тих, хто вже пройшов цей шлях.

Ліна ТИМАРСЬКА.

Приклад: діапазон досліджуваних частот

Приклад: галузі, де є застосування результатів дослідження

ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДИСТЬ!

«МОЇ МАЙБУТНІ ПРОЄКТИ БУДУТЬ ПОВ'ЯЗАНІ З ГЛИБОКИМ ВИВЧЕННЯМ БІОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ СТОВБУРОВИХ КЛІТИН І РОЗРОБКОЮ НОВИХ МЕТОДІВ ЇХ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ В ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ТА РЕГЕНЕРАТИВНІЙ МЕДИЦИНІ», – ІНТЕРВ'Ю З АСПІРАНТКОЮ-БІОХІМІКОМ ОЛЕКСАНДРОЮ ГУБЕНЕЮ

Повномасштабне вторгнення змінило життя кожного українця, кожного науковця. До вашої уваги роздуми про наше наукове майбутнє з вуст випускниці-біолога, нині аспірантки 4 року аспірантури Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, співробітника відділу кріобіохімії Олександри Губені. Під науковим керівництвом професора Олександра Петренка, відомого спеціаліста в галузях кріобіології, біохімії, клітинної біології, біології стовбурових клітин, тканинної інженерії, експериментальної клітинної трансплантації та гіпотермічного зберігання органів молода науковиця працює над власним дисертаційним дослідженням на тему «Гіпотермічне зберігання мезенхімальних стромальних клітин за умов різної просторової організації у складі альгінатних капсул».

Нещодавно вона повернулася зі стажування з Колумбії, яке відбувалося в межах міжнародного проєкту NATUGEL, що фінансує фонд BMBF. Під час своєї подорожі Олександра мала унікальну нагоду долучитися до роботи двох провідних наукових центрів Колумбії та презентувати результати власних інноваційних досліджень у сфері біофабрикації. Ми зустрілися з Олександрою, аби дізнатись про її досвід стажування та участь в глобальному проєкті, поговорити про те, як війна вплинула на її роботу, навчання, науку та життя в цілому.

– Пані Олександро, вітаю. Розкажіть про ваше стажування в Колумбії та

участь у проєкті Natugel, над чим працюєте наразі? Чи є в розробці майбутні проєкти?

– Після захисту магістерської роботи мене запросили працювати у відділ кріобіохімії Інституту проблем

кріобіології й кріомедицини НАН України, де я вже майже чотири роки працюю молодшим науковим співробітником. Паралельно навчаюся в аспірантурі під керівництвом професора Олександра Юрійовича Петренка. У межах академічної мобільності

ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДІСТЬ!

проходжу стажування в Ганноверському університеті Лейбніца в Німеччині, де продовжую дослідження для своєї дисертації на тему «Гіпотермічне зберігання мезенхімальних стромальних клітин за умов різної просторової організації у складі альгінатних капсул». Також я є учасницею європейського проекту Horizon Europe: CryoStore (Marie Skłodowska-Curie Actions), у межах якого досліджуємо нові підходи до кріозбереження статевих клітин великої рогатої худоби зі зниженням вмісту токсичних кріопротекторів. Наразі розробляємо кілька проєктів із кріозбереження клітин і тканин, які мають потенціал застосування як в аграрній, так і в медичній сферах.

– Як війна вплинула на вас та безпосередньо на вашу роботу? Чи будуть якісь зміни стосовно проєктів та досліджень?

– Війна мала значний вплив на моє життя й професійну діяльність. Почавши науковий шлях напередодні повномасштабного вторгнення, я була змушена переїхати до Німеччини та продовжити дослідження там. Завдяки цьому переїзду змогла долучитися до важливих соціальних проєктів, зокрема Open Education Resources with Ukraine. У межах цього проєкту ми з колегами створюємо освітні матеріали для українських студентів, які не можуть відвідувати заняття офлайн. Цей проєкт дає мені змогу допомагати іншим і сприяти розвитку освіти навіть у надзвичайно складних умовах.

– Поділіться з нашими читачами, чим закінчився минулий навчальний рік для вас, як науковця, каразінця?

– Цей рік був особливим для мене та моїх колег. Ми отримали офіційне підтвердження нашого патенту на корисну модель, над якою працювали останній рік. Це досягнення є не тільки науковим внеском, але й доказом того, що українська наука, попри всі перешкоди, продовжує розвиватися та досягати результатів. Цей патент є частиною більш масштабного внеску, який ми намагаємося зробити у світову науку.

– Як вважаєте, з якими труднощами та викликами наразі стикаються молоді науковці?

– Молоді науковці в Україні стикаються з рядом викликів, серед яких, зокрема, брак фінансування та нестача сучасного обладнання для проведення досліджень. Крім того, через війну та інші обставини багато молодих вчених змушені працювати закордоном, що може призвести до втрати наукового потенціалу країни. Також є виклик адаптації до міжнародного наукового середовища – необхідно володіти не тільки спеціалізованими знаннями, але й розвивати навички комунікації, вміння працювати в команді, пристосовуватися до швидко змінюваних умов.

– Які проєкти маєте на меті розроблювати та ким ви себе бачите в майбутньому?

– Я б хотіла, щоб мої майбутні проєкти були пов'язані з глибоким вивченням біологічних властивостей стовбурових клітин і розробкою нових методів їх збереження для застосування в трансплантації та регенеративній медицині.

У майбутньому бачу себе науковцем, який активно працює в міжнародних дослідницьких проєктах і сприяє розвитку української науки. Моя важлива мета – повернутися в Україну й сприяти розвитку міжнародних зв'язків у галузі кріобіології та біомедичної інженерії.

– Каразінському – 220! Що для вас університет?

– Каразінський університет – це не просто місце, де я здобула освіту. Це спільнота, яка завжди надихала мене на нові досягнення, допомагала знайти менторів і справжніх друзів. Це місце, де зароджувалися мої мрії та плани на майбутнє. Для мене Каразінський університет – це символ непохитності й сили, який завжди готовий підтримати своїх студентів, навіть у найважчі часи.

– Поділіться порадами для молодих українських дослідників, які також мають на меті взяти участь

у міжнародних стажуваннях або проєктах, але вагаються робити такі сміливі кроки або невпевнені щодо власних знань. Можливо, знаєте, як долати бар'єри?

– Насамперед, раджу молодим дослідникам не боятися ставити амбітні цілі та активно шукати можливості. Стажування чи участь у міжнародних проєктах – це не тільки нові знання, але й унікальний досвід, який допомагає розвиватися як професійно, так і особисто. Щоб подолати страх або невпевненість, важливо пам'ятати, що ми вчимося в процесі, а знання та навички приходять із досвідом. Також варто налагоджувати контакти з колегами, звертатися за порадами до менторів і не соромитися запитувати, якщо щось незрозуміло. Міжнародні програми відкриті для всіх, і ваша відданість справі стане головною перевагою.

Дар'я СМОЛКІНА, студентка.

ПИШАЄМОСЯ!

СТУДЕНТКА ФІЗИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ СОФІЯ БАЛЕЦЬКА ПРО МІЖНАРОДНУ НАГОРОДУ OPTICA WOMEN SCHOLAR-2025, “DESY PHOTON SCIENCE USERS’ MEETING 2025” ТА ШЛЯХ ДО МІЖНАРОДНОГО ВИЗНАННЯ

Софія Балецька, студентка 4 курсу фізичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, уже сьогодні демонструє дивовижні досягнення у сфері фізики. Її участь у міжнародних наукових заходах, отримання престижних грантів і активна дослідницька діяльність свідчать про її високий рівень підготовки та перспективність у науковій сфері.

Одним із найяскравіших моментів минулого року для Софії стала участь у літній школі “Physics in Ljubljana 2024”, яка проходила в столиці Словенії з 30 червня до 7 липня 2024 року. Цей захід зібрав провідних науковців і студентів з усього світу для обговорення актуальних питань фізики.

«Літня школа в Люблянці надала унікальну можливість глибше зануритися в сучасні аспекти теоретичної та експериментальної фізики, а також поспілкуватися з науковцями та студентами з різних країн. Найціннішим для мене стало саме живе спілкування з викладачами та студентами, адже це значно розширило мій науковий світогляд і дало змогу подивитися на дослідження під новим кутом», – розповідає Софія.

Не менш важливим етапом її наукового шляху стала участь у конференції “DESY Photon Science Users’ Meeting 2025” у Гамбурзі. Це престижний захід, присвячений дослідженням у галузі фотонної науки та синхротронного випромінювання. Софія отримала можливість дізнатися про новітні проєкти, які реалізують на PETRA III та European XFEL, та особисто поспілкуватися з експертами у цій галузі.

«Було дуже цікаво почути про нові методи аналізу матеріалів та взаємодію

рентгенівського випромінювання з речовиною. Також це була чудова можливість отримати зворотний зв'язок від провідних науковців щодо своїх досліджень», – зазначає Софія.

Серед значних досягнень Софії – отримання гранту від Мічиганського університету в межах проєкту ATLAS. Її робота була спрямована на електричне і теплове тестування модулів для оновлення

ПИШАЄМОСЯ!

піксельного детектора ATLAS Inner Tracker (ITk), який стане частиною High-Luminosity LHC (HL-LHC). Досвід роботи з передовими технологіями CERN став важливим кроком у її професійному становленні.

Крім цього, Софія активно працює над своєю бакалаврською роботою, яка присвячена дослідженню впливу домішок на параметри кристалічної решітки деяких матеріалів. Вона пояснює: «Модифікація кристалічної структури може суттєво впливати на електропровідність, магнітні характеристики та оптичні властивості матеріалів, тому аналіз цих процесів є вкрай важливим для розробки нових матеріалів з покращеними властивостями».

Софія не зупиняється на досягнутому. Її цікавить застосування машинного навчання у фізиці високих енергій для підвищення ефективності аналізу експериментальних даних. Вона також досліджує можливості створення нових матеріалів для детекторів, які допоможуть покращити чутливість експериментів у фізиці елементарних частинок.

«Мені подобаються міждисциплінарні дослідження, що поєднують фізику елементарних частинок із фізикою твердого тіла або фотонікою. У перспективі планую розширювати наукову співпрацю з міжнародними колегами та залучати нові можливості для дослідницьких проєктів в Україні», – ділиться своїми планами Софія.

Нещодавно Софія Балецька стала лауреаткою престижної міжнародної нагороди Optica Women Scholar 2025, що присуджується провідною світовою оптичною спільнотою Optica. Нагорода вручається жінкам, які продемонстрували виняткові академічні досягнення та активну дослідницьку діяльність у сфері оптики, фотоніки та суміжних галузей. Софія Балецька отримала цю відзнаку за свої успіхи у вивченні передових фотонних технологій та їхнього застосування у відновлюваній енергетиці. У межах дослідницької діяльності Софія брала участь у міжнародних наукових проєктах, зокрема займалася синтезом та аналізом новітніх матеріалів, що можуть бути використані для ефективного збору

та перетворення сонячної енергії.

Формула успіху від Софії Балецької

На запитання про секрети успіху, Софія наголошує на трьох ключових аспектах:

– *Наполегливість*: «Наукова діяльність часто пов'язана з труднощами та невдачами, але важливо не здаватися, навіть коли результати не виправдовують очікувань».

– *Постійне навчання*: «Світ науки змінюється дуже швидко, тому потрібно бути відкритим до нових знань, читати сучасні дослідження та вивчати нові методи».

– *Нетворкінг і командна робота*: «Це одна з найважливіших речей для молодого

вченого – здатність налагоджувати контакти, співпрацювати з іншими дослідниками та обмінюватися ідеями».

Софія Балецька – це приклад того, як молода вчена може досягати значних успіхів завдяки наполегливості, цікавості до науки та міжнародній співпраці. Її участь у конференціях, отримання грантів і наукова діяльність є показником не лише її особистої майстерності, а й високого рівня підготовки студентів у Казанському університеті.

Попереду в Софії ще багато наукових викликів і відкриттів, але вже зараз її робота є важливою частиною світової наукової спільноти. Без сумніву, ми ще не раз почуємо про її нові здобутки!

Анастасія КОЗЛЕНКО, студентка.

ВОЛОНТЕРИТИ ПО-УНІВЕРСИТЕТСЬКИ

ЯК ВОЛОНТЕРСТВО СТАЛО НЕВІДДІЛЬНОЮ ЧАСТИНОЮ ЖИТТЯ ТА ЩО НАС РОБИТЬ ЛЮДЬМИ: ДОСВІД ДЕКАНЕСИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ОЛЕНИ МУРАДЯН ТА АСПІРАНТА-СОЦІОЛОГА МАРКА АГАРКОВА

Каразінський університет – це не лише заклад вищої освіти, а й осередок єдності, підтримки та людяності. У важкі часи для України кожен куток нашої альма-матер дихає допомогою та вірою в перемогу. Волонтерство тут стало не просто ініціативою, а справжньою місією, що об'єднує студентів, викладачів і працівників.

За час війни каразінці проявили себе як справжні герої в тилу: від збору коштів і гуманітарної допомоги до психологічної підтримки захисників. І навіть під звуки сирен університетські коридори наповнюються енергією добрих справ.

Волонтерство дає можливість отримати особливі навички, як-от самозарадність, розуміння, що саме ми відповідальні за своє життя, громаду та країну, розповідає деканеса соціологічного факультету Олена Мурадян. За її словами, участь у громадській та місцевій діяльності посилює в молоді відчуття причетності до чогось важливого.

– Пані Олено, розкажіть про волонтерство в університеті, зокрема на соціологічному факультеті, з чого починаються історії добра?

– Усі факультети університету докладають максимально можливих зусиль до підтримки волонтерської діяльності університету. Соціологічний факультет у цьому сенсі не відрізняється від інших, проте є в нашій ролі певна особливість, що може відіграти свою роль. Для нас волонтерська діяльність – це не тільки соціальний, моральний обов'язок, але ще й предмет професійної уваги. Адже в складі факультету є кафедра соціології управління та соціальної роботи, яка на науковій основі досліджує волонтерство, розробляє програми покращення організації цієї діяльності,

засоби вимірювання ефективності волонтерських заходів. Це створює підстави для виконання соціологічним факультетом певних експертних функцій щодо волонтерської діяльності університету, і у цьому можна бачити специфіку нашої позиції.

– Які найяскравіші благодійні ініціативи були реалізовані на факультеті за останній рік?

– Я б не поділяла благодійні ініціативи на яскраві та менш цікаві, важливі й менш важливі. Ми допомагали військовим – нашим випускникам, організовували соціальні проекти підтримки для вразливих груп населення, знаходили можливість підвищити нашу енергоспроможність (сонячні панелі для університету) та цифрову грамотність

(організовували освітні лекції та дарували смартфони тим, у кого була в них робоча необхідність); долучалися до проектів університету, кожен з яких, як на мене, робить внесок у забезпечення підтримки та стійкості наших працівників та студентів.

– Чи є у факультету партнерські проекти з волонтерськими організаціями або фондами?

– Ні, ми не маємо системної взаємодії з зовнішніми фондами або волонтерськими організаціями, але долучені до проектів нашого Благодійного фонду Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, який був створений для підтримки університету та його спільноти в скрутні часи.

– Чи долучаються студенти до донатів, зборів коштів чи волонтерських акцій? Можете навести приклади та оцінити вплив цих ініціатив?

– Так, студентство соціологічного факультету є напрочуд активним у волонтерстві. Наші студенти та студентки не тільки регулярно долучаються до зборів і волонтерських акцій, але й самі ініціюють збори та донати й поширюють інформацію про такі акції в соціальних мережах. Про кожну акцію варто говорити окремо, проте якщо загалом казати про вплив волонтерських ініціатив, то головним, разом із фактичною допомогою цільовим групам та особам, вважаю зміцнення соціальних зв'язків на загальносуспільному рівні, зростання впевненості особистості в отриманні соціальної підтримки в разі необхідності.

А ініціатив студентських багато, якщо згадаю кілька, а не скажу про інших – буде не дуже коректно. Пишаюсь кожним і кожною, коли гортаю стрічку в соціальних мережах і бачу кількість зборів, банок, мікробанок – як вони допомагають одне одному й досягають спільної мети, підтримуючи військових, постраждалих, людей з груп ризику.

– Як ви особисто ставитеся до благодійності? Що мотивує вас і вашу команду брати участь у цих ініціативах?

– Благодійність – поняття занадто масштабне й нечітке; щодо благодійності як такої маю цілу низку критичних позицій. Проте в кризових умовах, під час масштабних соціальних катаклізмів, як-от пандемія чи війна, благодійність набуває особливої значущості, і у вигляді волонтерства є необхідною. Вважаю її за сьогоденніших умов здоровою реакцією зрілого суспільства на екстраординарні загрози. Що ж до мотивації, то достатнім є просте усвідомлення того, що можемо допомогти тим, хто цього потребує, і завдяки цьому допомогти всьому суспільству, тобто й самим собі. І якщо можемо, то маємо: сьогодні між першим та другим дистанції бути не повинно.

– Які благодійні або волонтерські проекти факультет планує реалізувати

наступного року?

– Цікаве питання, предметно ще про це не думали. Зараз наша мета – реалізувати проєкт підтримки нас самих (зібрати кошти на відновлення факультету після останнього обстрілу), а далі будемо планувати, бо ідей багато, хотілося б їх реалізовувати в мирній країні після Перемоги.

**АСПІРАНТ СОЦІОЛОГІЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ, ЗАСНОВНИК
БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
«СПАДЩИНА РЕФОРМАЦІЇ»,
ВОЛОНТЕР МАРК АГАРКОВ
ПРО ДУХ ВОЛОНТЕРСТВА**

У нашому інтерв'ю поговоримо з Марком Агарковим, аспірантом 3 року навчання соціологічного факультету, волонтером, чия діяльність є яскравим прикладом того, як можна змінювати світ на краще через особистий внесок.

– Розкажіть, будь ласка, більше про вашу навчальну діяльність в аспірантурі. Як обрали тему своєї дисертації та чому досліджуєте саме цю тематику?

– Пишу дисертацію на тему «Мережева освіта в глобальному світі». Безумовно, сучасний світ надзвичайно взаємопов'язаний і це відчутно проявляється у волонтерській діяльності. Ми ніколи не можемо передбачити,

ВОЛОНТЕРИТИ ПО-УНІВЕРСИТЕТСЬКИ

як саме наші добрі вчинки сьогодні вплинуть на події завтра, або як наше волонтерство тут, на місцевому рівні, може змінити хід подій і навіть долю цілої країни. Саме тому закликаю кожного, хто має можливість, долучитися до волонтерства без сумнівів. Ваші дії можуть мати величезний і тривалий вплив, змінюючи життя людей на краще.

– Де саме волонтерите, що вас надихнуло долучитися до цієї діяльності?

– Мій шлях волонтерства почався з локальної протестантської спільноти в Харкові. На початку війни ми допомагали з евакуацією та ліками, доставляючи їх з інших міст, коли аптеки були зачинені. Для підтримки цієї діяльності збирали кошти серед друзів, зокрема закордоном. Улітку 2022 року офіційно зареєстрували благодійний фонд «Спадицина Реформації», який уже допоміг понад 150 тисячам осіб. Нас мотивувало розуміння потреби та можливість її закрити.

– Як вдається поєднувати наукову діяльність із волонтерською допомогою людям?

– Поєднувати ці дві сфери непросто, адже все потребує часу та чіткого визначення пріоритетів. Намагаємося присвячувати волонтерській діяльності переважно вихідні, аби краще балансувати наше життя, але, на жаль, це не завжди вдається так, як хотілося б.

– Як оцінюєте дух волонтерства серед студентів зараз: він знизився чи зріс за роки війни?

– Серед волонтерів завжди було багато студентів, і це особливо проявилось на початку повномасштабного вторгнення, коли майже всі долучалися до допомоги. Проте зараз активність студентства знизилася, що зрозуміло через брак часу та ресурсів. Дух волонтерства поступово згасає, можливо, через тривалу війну.

– Які виклики стоять перед волонтерами сьогодні і як їх долаєте?

– Перед волонтерами стоять два основні виклики. Перший – людські ресурси: важко залучати волонтерів на довгострокові проекти, особливо якщо це неоплачувані посади. Короткострокові ініціативи викликають більший інтерес, але створення постійної команди стає справжнім випробуванням. Другий виклик – фінанси: як всередині країни, так і за кордоном інтерес до волонтерського руху знижується, що призводить до зменшення обсягів пожертв. Для підтримки діяльності ми працюємо над сталими контактами з донорами, корпораціями та гуманітарними організаціями, які можуть забезпечити стабільну фінансову підтримку.

– Що вас мотивує не зупинятися та продовжувати допомагати навіть у найскладніші моменти?

– Розуміння великої потреби людей і те, що ти можеш позитивно вплинути на життя сотні, а то й тисяч людей, зменшити їхні страждання і показати іншу перспективу на це життя, що є люди, яким не все одно, які готові допомагати вирішувати їхні проблеми та не стояти осторонь в їхньому горі. Саме це мотивує продовжувати, навіть коли дуже складно.

– Яким бачите майбутнє волонтерського руху в Україні? Чи потрібно щось змінювати або вдосконалювати?

– Бачу дві основні перспективи для розвитку волонтерського руху в Україні. Перша – створення культури, де кожен може бути волонтером, активно допомагаючи своїм часом та зусиллями. Важливо, щоб це стало нормою в суспільстві. Друга перспектива – зміна фокуса фінансування на внутрішні ресурси, розвиток культури регулярних донатів та підтримки волонтерів. Кожен українець має підтримувати свого волонтера або благодійний фонд стабільно, навіть невеликими сумами. Це зміцнить волонтерський рух і зробить його впливовим як в Україні, так і у світі.

Підготувала Мілена НЕРСІСЯН,
студентка 4 курсу
соціологічного факультету.

ДО МІЖНАРОДНОГО ДНЯ МУЗЕЇВ

СВІТЛО ПАМ'ЯТІ В ТЕМРЯВІ УКРИТТЯ: ЯК ЖИВЕ МУЗЕЙ ІСТОРІЇ У ВІЙНУ РОЗПОВІВ ВИКОНУВАЧ ОБОВ'ЯЗКІВ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ ІСТОРІЇ ОЛЕКСАНДР НОВАК

У час, коли історія твориться щодня, музей перестає бути лише сховищем минулого – він стає живим свідком і хронікером сучасних подій. Музей історії університету в умовах повномасштабної війни трансформується, переосмислюючи свою роль у збереженні пам'яті, він продовжує бути живим, він поступово перетворюється на простір культурного опору. Цьогоріч до Міжнародного дня музеїв, який світова спільнота традиційно відзначила 18 травня, музейна команда не планувала масових заходів офлайн через безпекову ситуацію в Харкові. Втім робота не припиняється: діє унікальна виставка до 220-річчя університету, тривають оцифрування фондів, інтерактивні екскурсії, а також підготовка до конференції щодо збереження культурної спадщини. У цьому випуску – наша розмова з виконувачем обов'язків директора музею історії Каразінського університету Олександром Новаком про сьогодення, музейні фонди, стратегію та майбутні експозиції.

Скарби – у тиші підвалів

Нині основна експозиція музею тимчасово переміщена в підвальне фондосховище. Як зазначають зберігачі музею історії, це необхідний крок для збереження унікальних артефактів в умовах постійних обстрілів. Попри це, музей не лише працює, а й знаходить нові форми комунікації з відвідувачами: мультимедійні презентації, вікторини для школярів, гнучкі екскурсійні маршрути. Серед головних подій року – виставка, присвячена 170-річчю від дня народження Дмитра Яворницького, яку планують організувати у співпраці з культурно-діловим центром корпорації «КГ Рубаненко і партнери».

Особливе місце займає вже наявна виставка до 220-річчя університету.

Музей історії. Загальний вигляд. Березень 2025 року

Серед найбільш унікальних експонатів музею – записничка дружини Василя Каразіна, гербарій Миколи Турчанінова, установка, яка дала початок виробництву рідкого гелію в УФТІ, унікальний глобус зворотного боку Місяця.

«Глибше за підвали – тільки пам'ять... Кожен експонат є по-своєму унікальним, але саме ці предмети – справжні "родзинки" нашої колекції», – зауважує Олександр Новак.

Музей у час війни: пам'ять як чин опору

Окрема частина музейної стратегії – переосмислення радянського та імперського періоду в контексті університету. Планується оновлення всієї концепції постійної експозиції, з особливою увагою до участі випускників у сучасному національно-визвольному русі. Уже сьогодні у

фондах зберігають артефакти, передані з фронту від випускників, які боронять Україну на передовій. Планують оновлення постійної експозиції, де сучасна війна стане важливим акцентом – не як виняток, а як невіддільна частина історії нашої боротьби за свободу.

«Маємо зберегти для нащадків імена та звитягу наших вихованців. Частина майбутньої експозиції буде присвячена саме цій героїчній сторінці», – говорить в.о. директора музею.

Збережене не зникне: сьогодення

Влітку 2024 року завдяки ентузіазму співробітників діяльність музею повністю відновилася. Сьогодні музей працює щодня (окрім неділі) та приймає невеликі групи відвідувачів. Його простір уже давно вийшов за межі класичного уявлення про виставковий залу. Це живий освітній центр, де

ДО МІЖНАРОДНОГО ДНЯ МУЗЕЇВ

проходять заходи університетської ініціативи, зокрема «Школа вихідного дня», зустрічаються студенти, науковці, гості та високопосадовці. Тут відбуваються розмови, які формують спільну культуру пам'яті.

«Ми працюємо в складних умовах, але з розумінням, що музей – це не просто сховище. Це місце, де формується культура пам'яті. Сьогодні музей Каразінського університету – це простір суспільного діалогу. Тут говорять про ідентичність, героїзм, про право пам'ятати й не забути», – зазначає пан Новак.

Музей історії: простір, сила, що зберігає майбутнє

Музей у XXI столітті – це вже не просто вітрини з експонатами. Це простір змістів, майданчик дискусій, механізм осмислення минулого й творення майбутнього. Під час війни ця роль набуває особливої ваги. У кожній деталі – відповідальність, гідність, сила.

У час, коли щоденна реальність підкидає нові виклики, музей залишається тихим, але незламним форпостом культури, пам'яті й національної гідності. Тут історія не лише зберігається – вона говорить, надихає, застерігає. У стінах каразінського музею минуле перегукується із сьогоденням, а разом вони формують уявлення про майбутнє – сильне, свідоме й українське.

«Для мене музей – це храм муз. Бути його працівником означає бути хранителем часу. І водночас – творцем культури пам'яті, що формує національну самосвідомість», – говорить заступник в обов'язках директора музею Олександр Сергійович.

І навіть у глибокому підвалі, серед коробок з експонатами, музей живе. Бо поки жива пам'ять – живе дух університету. Живе ідентичність. А значить – живе Україна.

Анастасія КОЗЛЕНКО.

Захід до Дня відкритих дверей. Березень 2025 року

Візит гостей з Естонії

Записничка О. Каразіної до демонтажу з експозиції

Ректорський стіл

Глобус зворотного боку Місяця

ФОТОРЕПОРТАЖ

УНІВЕРСИТЕТ У ВИШИВАНКАХ: ДЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГОРДОСТІ ТА КРАСИ

У третій четвер травня Казанський засяяв барвами традицій і надії – День вишиванки об'єднав усіх у неповторному святі української душі. Студенти та викладачі прийшли в яскравих вишиванках, несучи у собі силу поколінь і віру у незламність нашого народу. Кожен орнамент – то історія, кожен колір – то подих рідної землі, що гріє серця навіть у найскладніші часи. Тут, у серці вишу, ми разом відчуваємо пульс України – живої, сильної, незламної. Студенти, викладачі та працівники Казанського долучилися до університетського флешмобу та ділилися світлинами в національному вбранні, створюючи віртуальну мапу єдності й неперервної традиції.

Текст: Аделаїда ТОМАШ.

Фото: Діана КУРГАНОВА.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ГАЗЕТА

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФОТОРЕПОРТАЖ

